

EUROPOS ISTORIJOS NAMAI: FAKTAI IR SKAIČIAI

Turinys. Daugiausia XX a. Europos istorija, ypatingą dėmesį skiriant Europos integracijai ir retrospektyvioms įžvalgoms bei teminei ankstesniaisiais amžiais vykusių procesų ir įvykių analizei.

Atidarymo data. 2017 m. gegužės 6 d.

Istorinis požiūris. Europos istorijos namai siekia perteikti valstybių ribas peržengiančią Europos istorijos panoramą, atsižvelgiant į šios istorijos įvairumą ir daugybę jos interpretacijų bei suvokimų. Muziejus siekia padėti suprasti Europos istoriją ir platesnį pasaulinį kontekstą bei paskatinti diskusiją apie Europą ir Europos integracijos procesą. Pagrindinis dėmesys nuolatinėje parodoje skiriamas XX a. Europos ir Europos integracijos istorijai, žvelgiant iš plačios istorinės perspektyvos bei sutelkiant bendrą ir skirtingą europiečių istorinę patirtį.

Tikslai. Europos istorijos namai ragina piliečius susimąstyti apie Europos ir Europos integracijos istoriją bei apie tai diskutuoti. Muziejaus tikslai yra padėti gilinti žinias, žadinti domėjimąsi ir ilgainiui būti ta vieta, kur lankytojai keistūsi idėjomis, svarstytų ir diskutuotų apie Europą bei jos istoriją ir kuri sietų Europos istoriją tyrinėjančius žmones, institucijas ir tinklus. Lankytojams tenka iššūkis kritiškai įvertinti Europos istoriją, jos potencialą ir ateitį.

Vieta. G. Eastmano pastatas Leopoldo parke – pačioje Briuselio Europos kvartalo širdyje. Pastatą rekonstravo ir išplėtė tarptautinis konsorciumas, sudaromas bendrovių *Atelier d'architecture Chaix & Morel & associés* (Prancūzija), *JSWD Architekten* (Vokietija) ir TPF (Belgija). Nuolatinės parodos dizainą

kūrė bendrovė *Acciona Producciones y Diseño* (Ispanija). Gamybos bendrovė – *Meyvaert Glass Engineering* (Belgija).

Kalbos. Nuolatinės parodos medžiaga prieinama 24 kalbomis, o likusi lankytojams skirta programa – bent 4 kalbomis.

Darbo laikas ir sąlygos. Muziejus dirba 7 dienas per savaitę, 10.00–18.00 (pirmadieniais – 13.00–18.00). Įėjimas nemokamas. Ne darbo dienos: sausio 1 d., gegužės 1 d., lapkričio 1 d., gruodžio 24, 25, 31 d.

Paslaugos lankytojams.

Restoranas, parduotuvė, auditorija, mokytiš skirtos patalpos.

Kas siūloma. Nuolatinė paroda, kurioje galima apžiūrėti eksponatus, surinktus iš daugiau nei 300 visos Europos ir pasaulio muziejų bei kolekcijų, laikinosios parodos, švietimo programos, renginiai vietos lankytojams ir svečiams, publikacijos bei įvairi interneto medžiaga.

Tikslinės grupės. Visi, kurie domisi Europa ir jos istorija. Specialios žinios nebūtinės. Konkrečioms tikslinėms grupėms, pavyzdžiui, jaunimui, šeimoms ir mokykloms, parengti specialūs pažintiniai produktai.

Parodų erdvė. Nuolatinė paroda užima 4 000 m², laikinosios parodos – 800 m² plotą.

Nuolatinė paroda. Nuolatinėje parodoje apie Europos politinę, ekonominę, socialinę ir kultūrinę istoriją pasakojama laikantis chronologinės tvarkos, tačiau parodos struktūra yra teminė. Išskirtinė vieta joje tenka XX a. Europos istorijai, pateikiant retrospektyvių įžvalgų apie žemyno raidai svarbius ankstesniųjų amžių procesus ir įvykius. Europos integracijos istorijai skiriamas ypatingas dėmesys.

Pirma laikinoji paroda. „Sąveikos“ – tai pirmą Europos istorijos namų laikinoji paroda. Joje nušviečiami pavyzdiniai momentai ir pasakojama apie Europos istorijai svarbius susidūrimus ir mainus.

Ką patirs lankytojai. Lankytojai gali tyrinėti Europos istoriją sau priimtinu tempu ir lygiu bei daugiau dėmesio skirti išsamesnei kurios nors vienos juos ypač dominančios temos analizei. Čia taikomos pačios įvairiausios šiuolaikinės muziejinių priemonės ir metodai. Pavyzdžiui, turinys pristatomas sluoksniais, kad būtų galima rengti skirtingo lygio ir tempo ekskursijas. Lankytojas patirs įvairių įspūdžių priklausomai nuo to, kaip keisis nuotaikos ir erdvės tipologija, eksponatų

sudėtingumas ir interaktyvumo pobūdis. Parodos temas susieja pasikartojantys elementai – orientyrai.

Sąnaudos. Projekto įgyvendinimo sąnaudos siekia maždaug 52,4 mln. EUR. Į jas įskaičiuotos pastato rekonstrukcijos, išplėtimo ir renovacijos, taip pat nuolatinės ir pirmos laikinosios parodų kūrimo ir įrengimo, įskaitant muziejaus kolekcijos kaupimo pradžia, išlaidos.

Darbuotojai. Parodos turinį parengė Akademinė projektų grupė (sudaroma istorikų, muziejininkų, švietimo specialistų ir administratorių iš 18 skirtingų valstybių narių). Kalbant apie architektūros ir infrastruktūros plėtrą, visiems statybos ir parengimo eksploatacijai darbams vadovavo tarpdisciplininė grupė.

Finansavimas. Įgyvendinimo išlaidas padengė Europos Parlamentas.

Valdymo organai. Projektui vadovauja ir jo klausimais konsultuoja atitinkamai Globėjų taryba ir Akademinis komitetas.

Globėjų taryba. Šis organas atlieka vadovaujamąjį darbą ir priima sprendimus esminiais su projektu susijusiais klausimais, o ją konsultuoja buvęs Parlamento generalinis sekretorius Haraldas Rømeris. Globėjų tarybos pirmininkas – buvęs Europos Parlamento Pirmininkas dr. Hansas-Gertas Pötteringas.

Akademinis komitetas. Istoriko prof. dr. Włodzimierzo Borodziejaus vadovaujamas komitetas, kurį sudaro universitetų profesoriai ir tarptautiniu mastu pripažintų muziejų ekspertai, konsultuoja Europos istorijos namų Akademinę projektų grupę visais su istorija ir muziejininkyste susijusiais klausimais.

Klausimai ir atsakymai apie projektą

Kam reikalingi Europos istorijos namai?

Dešimtmečius trunkantis Europos Sąjungos kūrimo procesas giliai paveikė Europos šalių santvarką ir valdymo būdus, tačiau iki pat šių dienų nebuvo sukurta muziejaus, kuriame šis procesas būtų pateiktas platesniame istoriniame kontekste, sugretinant ir palyginant kontrastingą įvairių Europos šalių ir tautų patirtį.

Žmonių, patyrusių XX a. tragedijas ir galiausiai sukūrusių Europos Bendrijas, karta nyksta. Todėl pribrendo laikas apie Europos integracijos raidą išsamiai papasakoti platesnei visuomenei ir paaiškinti pagrindinius jos istorinių aplinkybių aspektus, stimulus ir siekius, kad ateities kartos suprastų, kaip šiandieninė Sąjunga vystėsi konkrečiu metu ir kodėl tai vyko būtent taip. Krizės laikais ypač svarbu puoselėti ir gilinti kultūros paveldo suvokimą ir atsiminti, kad taikus bendradarbiavimas negali būti laikomas savaime suprantamu dalyku.

Dėl to Europos Parlamentas sukūrė Europos istorijos namus: tai bus galimybė piliečiams apmąstyti šį istorijos procesą ir jo reikšmę dabarčiai. Parlamentas įsitikinęs, kad muziejus gali būti vieta, kurioje apie šiuolaikines aplinkybes būtų diskutuojama ir jos būtų suprantamos iš savo istorinių priešasčių perspektyvos bei atsižvelgiant į istorinę patirtį.

Pagal kokius principus įgyvendinamas projektas?

Nuo pat pradžių projekto varomoji jėga buvo troškimas atvirai skatinti ir įkvėpti domėjimąsi Europos istorija bei didinti suvokimą, kad įvykiai Europoje atsimenami įvairiai. Projekto darbo grupės akademinė nepriklausomybė ir tarptautinė sudėtis buvo išankstinė sąlyga šiam tikslui pasiekti, tad būtent šiam projektui buvo suburta istorikų ir muziejininkystės specialistų iš visos Europos komanda. Rengdama parodas ši komanda stengėsi užtikrinti, kad būtų tinkamai atstovaujama Europos istorijos – ir jos interpretacijų – įvairovei.

Akademinį tikslumą ir parodų turinio aktualumą užtikrino tarptautinio garso istorikų ir muziejininkų sudaroma aukšto lygio patariamoji valdyba (Akademinis komitetas).

Muziejaus vieta

Europos istorijos namai veikia šalia ES institucijų – Leopoldo parke esančiame G. Eastmano pastate. 1935 m. iškilusiame G. Eastmano pastate anksčiau veikė stomatologijos klinika vaikams iš neturtingų šeimų. Jo statybą finansavo JAV verslininkas, fotoaparato „Kodak“ išradėjas, George'as Eastmanas. Siekiant šį pastatą pertvarkyti ir pritaikyti parodoms, buvo surengtas architektų konkursas, kurį laimėjo grupė, sudaroma architektų *Chaix & Morel et associés* (Prancūzija), *JSWD Architekten* (Vokietija) ir TPF (Belgija). Pagal jų projektą fasadas buvo renovuotas išsaugant pastato istorinę estetiką, o originalaus pastato kiemą ir jo stogą papildė šiuolaikiški priestatai.

Kaip vystėsi projektas?

Projektą sukurti Europos istorijos namus inicijavo buvęs Europos Parlamento Pirmininkas dr. Hansas-Gertas Pötteringas, apie tai paskelbęs savo 2007 m. inauguracijos kalboje. Jau kitąmet iškilių istorikų ir muziejų ekspertų iš įvairių Europos šalių komitetas parengė pirmąją projekto koncepciją „Konceptualusis Europos istorijos namų pagrindas“, kurioje Europos istorijos namai buvo įsivaizduojami kaip šiuolaikiškas parodų, dokumentikos ir informacijos centras – naujausios muziejininkystės minties atspindys.

2011 m. sausio mėn. prasidėjo Akademinės projektų grupės narių paieškos. Ši specialistų iš visos Europos sudaroma grupė palaipsniui apibrėžė naujojo muziejaus viziją ir tikslą, sukūrė nuolatinės parodos pasakojimo tekstą ir ėmėsi darbų, susijusių su įvairiausiomis sritimis: politika lankytojų atžvilgiu, laikinąja paroda ir kolekcijos kaupimo principais. Dirbant šį darbą, grupę konsultavo ir rezultatus vertino Akademinis komitetas. Visus svarbiausius sprendimus tvirtino Parlamento Biuras (Parlamento pirmininkas ir 14 jo pavaduotojų).

Kas pasakojama muziejuje?

Nuolatinėje parodoje didžiausias dėmesys skiriamas pagrindiniams reiškiniams ir procesams, kurie istoriškai formavo šiuolaikinę Europą, ir pabrėžiama, kad šie įvykiai buvo patiriami, suvokiami ir interpretuojami įvairiai.

Čia nėra pasakojama atskira Europos valstybių ir regionų istorija. Priešingai, daugiausia dėmesio skiriama Europos masto reiškiniams. Akademinė projektų grupė pasirinko tris kriterijus: įvykis ar idėja turi būti užsimezgę Europoje, paplitę visoje Europoje bei aktualūs dar ir šiandien. Remdamasi šiais kriterijais, projektų grupė išskyrė šešias temas, apimančias daugybę potemių ir klausimų. Kartais nuolatinės parodos pasakojimas išsiplečia už Europos Sąjungos ribų.

Galbūt Europos istorija sudėtinga, įvairi ir nevienalytė, tačiau ji turi nemažai įvairiausių bendrumų ir daugybę bendrų patirčių. Atskleisti kai kuriuos iš jų ir yra nuolatinės parodos tikslas. Pradedant senovės mitu apie Europę ir jautį bei kintančiais jo aiškinimais, ypatingas dėmesys parodoje

atkreipiamas į esminius Europos paveldo veiksnius, kurie giliai paveikė jos formavimąsi ir kurie akivaizdžiai pastebimi dar ir šiandien.

Ar Europos istorijos namai siekia sukurti Europos tapatybę?

Tapatybė – viena iš daugiausia diskusijų sukeliančių kultūros studijų sampratų. Tai ne tik muziejinės veiklos, bet ir daugybės knygų bei apmąstymų objektas. Nėra bendrai sutariama dėl to, kokia galėtų būti Europos tapatybės apibrėžtis. Ši sąvoka pernelyg supaprastinta ir nelanksti, kad galėtų būti Europos istorijos namų veiklos pagrindas. Muziejaus siūlymas remtis iš anksto apibrėžta Europos tapatybės samprata tik trukdytų diskusijai, o ne skatintų įsitraukti į įvairiapusį pokalbį šiuo nepaprastai įdomiu ir aktualiu klausimu. Europos istorijos namų siekis – ne pateikti nepaneigiamus atsakymus, o skatinti viešą diskusiją apie Europos atmintį ir sąmonę.

Ar tai, kas pasakojama Europos istorijos namuose, pakeis nacionalinę istoriją?

Europos istorijos namai nėra paprasta atskirų šalių istorijų visuma ir nesiekia šių istorijų pakeisti. Europos istorijos namai – tai Europos atminties rezervuaras, kuriame saugomos pačios įvairiausios, kontrastingiausios ir prieštaringiausios patirtys bei interpretacijos. Čia istorija pristatoma kompleksiskai, o ne vienodai, labiau diferencijuotai negu homogeniškai, kritiškai, o ne pritariamai.

Kas yra pasakojimo atskaitos taškas?

Europos istorijos namų nuolatinė paroda – svarbiausia naujojo muziejaus dalis – daugiausia dėmesio skiria Europos istorijai nuo XIX a. iki šių dienų. Kai kuriose parodos dalyse pasakojimas gręšis į senesnių laikų istoriją – į antiką ir viduramžius – kad būtų galima paaikškinti fundamentaliuosius Europos kultūros ir civilizacijos bruožus, o lankytojai aiškiau suvoktų dabartį.

Nuolatinė paroda prasideda mito apie Europę pristatymu, istorine geografinių sampratų raida ir svarstymais apie tai, ką galėtume laikyti Europos paveldu. Parodoje ypač daug kalbama apie Europos XIX ir XX a. istoriją, itin daug dėmesio skiriant Europos integracijos istorijai.

Ar nerizikuojama, kad parodos turinys sutaps su tuo, kas eksponuojama Parlamentariume, kuriame irgi kalbama apie Europos integracijos istoriją?

Parlamentariume arba Europos Parlamento lankytojų centre daugiausia kalbama apie Europos Parlamento vaidmenį, funkcijas ir darbą. Europos istorijos namai, savo ruožtu, yra Europos istorijos muziejus gerokai platesne prasme. Abiejų įstaigų temos skiriasi; jas apibrėžia skirtingas kontekstas, tikslai, siekiai ir priemonės. Europos istorijos namuose į istoriją žvelgiama kur kas plačiau ir, kadangi

tai muziejus, čia objektai į dėmesio centrą iškeliami kaip istorijos liudijimai. Abu projektai vienas kitą papildo.